

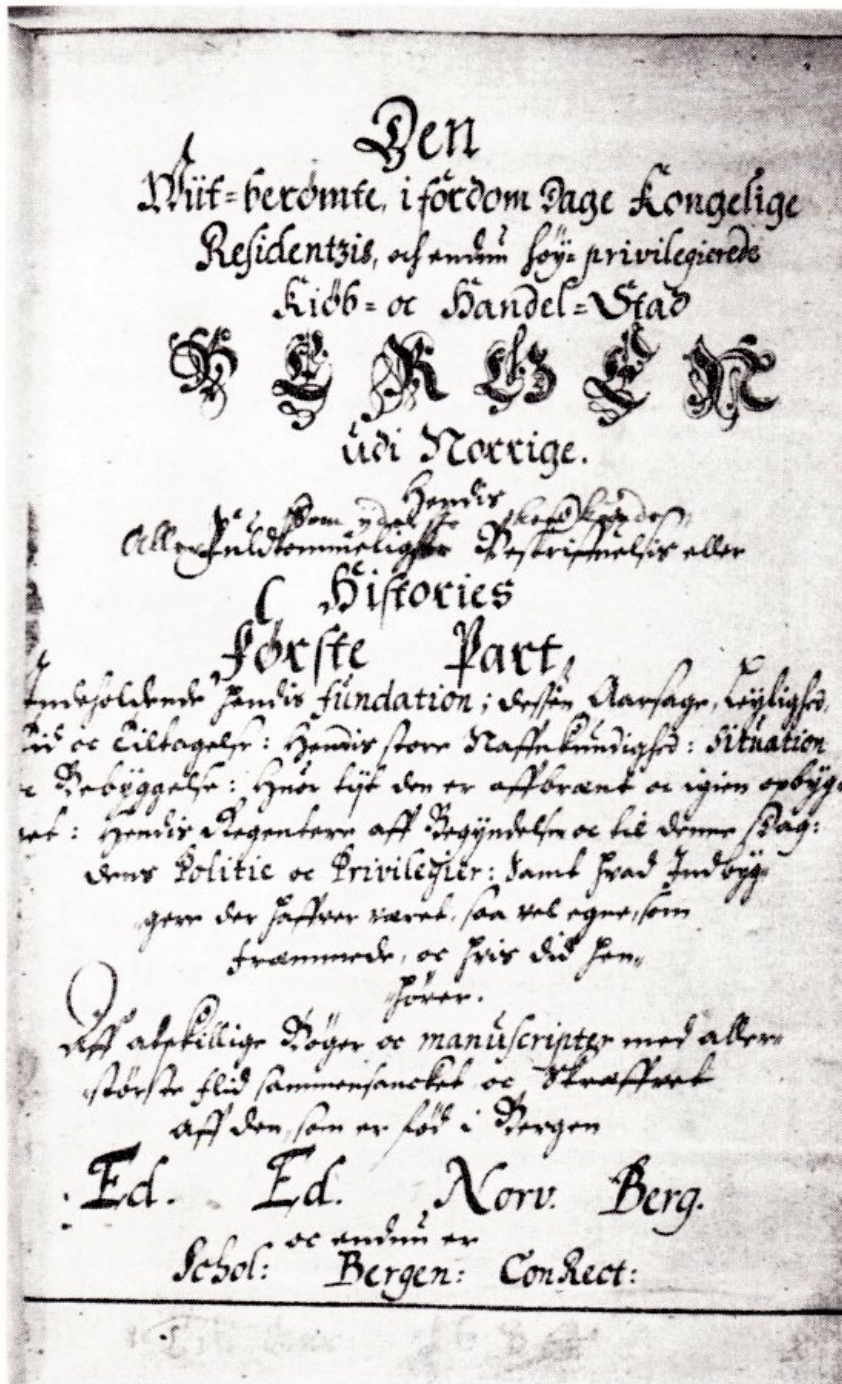
Det norske språk- og litteraturselskap 1963.
Absalon Pederssøn Beyer: *Oration om Mester Geble*.
Utgave ved Ragnvald Iversen.
Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Oration om Mester Geble

Absalon Pederssøn Beyer

1552–1572

Tittelblad 1672 (A)

[Anden Part. Den Første Bog. Det Fierde Capitel](#)

[Den Første Part. Den Tredie Bog. 2. Capittel](#)

[Første Part. Den Fierde Bog. Det 2 Capitel](#)

[Første Part. Den anden Bog. Det 7 Capitel](#)

[Anden Part. Den første Bog. Det første Capitel](#)

[Første Part. Den anden Bog. Det 2 Capitel](#)

[Første Part. Den Fierde Bog. Det 9. Capitel](#)

[Første Part. Den Fierde Bog. Det 13 Cap](#)

[Anden Part. Den Første Bog. Det Første Capitel](#)

[Anden Part. Den første Bog. Det fjerde Capitel](#)

[Den Første Part. Den Tredie Bog. Det 4 Capitell](#)

[Anden Part. Den anden Bog. Det Første Capitell](#)

[Anden Part. Den anden Bog. Det andet Capitel](#)

[Anden Part. Den anden Bog. Det Ottende Capitel](#)

[Anden Part. Anden Bog. Det Femte Capitel](#)

[Første Part. Den Tredie Bog. Det Femte Capitell](#)

[Første Part. Den Fierde Bog. Det 16 Capit:](#)

[Anden Part. Den Første Bog. Det Første Capitel](#)

[Anden Part. Den Første Bog. Det Fierde Capitel.](#)

Om Kirckernis Betienter, eller hvo dennem haffver forestaaet. Om Bispennis Naffne oc Personer fra Begyndelsen oc til Reformatzen.

29. Andorus Andor blef Bisp 1506. vdj Kong Hansis Regimentis Tid. Effter hvis Død hand med alle tree Rigers / Raad vaar forsamlet i Kiøbenhaffn Aar 1513 i den Almindelig Forsamling, at vdvelge en ny Konge i Kong Hansis Stæd, oc samme Tid vdkaarede hans Søn Konning Christiern, dog med sær Beskeen af hannem samtycket, saa at Kong Christiern igien maatte bebræffve sig til hannem, at hand icke vaar en Arffve Herre til Norrig. Hand døde 1521 ipso die Erasmi. Oc der Her Hans Knudsen oc M: Gieble aff Capitelet vdsent til Kiøbenhaffn med hans Testament, opoffrede Kong Christiern det, oc hand hørde at hand vaar død, sagde hand: Ja er hand død, ellers hafde vi en v-plucket Gaas med hannem.

30. Olaus, Oluff Torckelsen den tredie af det Naffn, blef Bisp 1523 den 15. Aprilis. Hand vdvalte Konning Friderick den Første, med de andre Rigens Raad i Norrig, oc tillige med Hans Mayestæt oc de andre vndertegnede hans Hyldings Bræff 1524. Ærcke bisp Gustav lagde Wind paa at drage hannem, oc de andre Bisper paa Kong Christens Side, fra Kong Frederick med falske Ord, oc store Løffter, Aar 1531. Men hand holt sig vel, betænckende sin Æd oc Ære, som hand hafde sooret Konning Friderick, oc icke ville hafve noget at skaffe med Kong Christens Handel. Her vdj beviste denne Biscop sig vel, mens forvden denne

Troskab, finder ieg intet besynderligt loffværdigt om hannem, saasom oc endnu et svart Rycte gaar om hannem paa Waas.

Thi saaledis skriffver M: Absolon om hannem udj S M: Gieblis Liff oc Leffnetz Beskriffvelse: Saa bleff da her Oluf Torckelsen Canick oc Ærckedegn vdj Bergen, vdvald til Biscop 1523. in crastino Tiburtij, det er den 15 Aprilis. / Om hvilchen, enddog ingen bør haffve en ond Meening om andre i sit Hierte, meget mindre schriffue oc dicte om en anden; Jeg mig storligen forundrer, hvad Aarsage de fromme Herrer vdj Bergen Capitel haffuer hafft til, at vdvelge hannem til Biscop. Endog ieg vil iche mestre de gode Herrer, eller være Næsviis udj deris Gierninger, maa dog alligevel den, som skal skriffue Historier, fortælle saavel det Onde som det gode, oc saa vel det som kand være mod en, som med en: vden de hafver seet til hans Alder, oc der til at hand vaar Erckedegn, oc en god drag Mad i Huus, oc en verdslig Mand, forfaren vdj verdslig Handel, veed ieg iche hvad de gode Mænd hafver beveeget dertil, at de hafver vdkaaret hannem til Biscop, sønderlig, effterdj der vaar ingen besynderlig Lærdom i hannem, oc der fantis mange andre i Capittellet meget lærdere end hand. Jeg hørde ingen Dyd, af hvilcken S: M: Gieble hannem rosedede, vden at hand vaar forstandig vdj Historier, synderlig de Norske, oc hand viste at samle Gods og Rigdom.

Hos denne ringe Dyd vaar hand beslagen med mange Laster som er, at hand hadede Guds Ord, som Doctor Morten Luther haffde begynt, oc en Munck her i Byen ved Naffn Her Antonius, som siden blef kaldet til Sognepræst til S. Halvards Kircke her i Bergen, forkyndede. Hand vilde iche boe her i Bergen, men — — — —

—
bygde sig en Kircke paa Ask, oc en Gaard, der holdt hand til, hand sagde sig iche at kunde fordrage den ny Clammer de hafde begynt i Bergen; Hand vaar her udj ingen Ære oc respect siden Guds Ord begyntis. Kiøbmændene ved Bryggen kallede / hannem Bisp Botterlop, Aarsagen fordj hand solde først en Løb Smør for en Daler, de giorde Spil oc Rijm, oc forklædde ginge vd under Munckeliff (der hand holt til, siden hin gamle Domkircke vaar nedbrut aff Her Eske Bilde, oc hand befryctede sig, som oc Rycte af gick, at Kong Christian som rømde, hafde bekommet stor Hielp aff Keyseren udj Nederland, hvor med hand vilde igien indtage sine Riger oc Lande) der trommede de med en hop Sticker paa nogle tomme Smørløber, ligesom paa Trommer, oc forhaanede hannem.

Denne Bisp Oluff vaar en saare gierig oc en fortærendis Mand, holt mange Hoffmænd, oc maatte giffve dem nock; hand hafde oc gilde Kiøgemestere, Joen Botolffsøn, oc andre som vaare gode Raadgiffvere, oc bade hannem giffve nock; Denne Biscop Oluff skrabede meere Jordegods sammen, end 10 andre Biscoper, som vaare for hannem. Strax en Bonde hafde forseet sig aldrig saa lidet, enten med Leyermaal, Hoersag eller andre Sager, som Bispen tilhørde, da vilde hand iche tage løse Pænge fra dem, men idel Jordegods. Ja dersom nogen haffde slaget en Raabuck eller Hund løs, paa de forbudne Hellige Dage oc Tider, saasom endnu klagis paa denne Tid, da straffede hand dem paa Jordegods.

Nu kand hver tencke, effterdj at Gierighed er en Roed til al Last, besynderlig naar hun hafver roedfæst sig i deris Hierter, som skulle styre oc regiere andre, hvad for et Saligt oc got Regimente hand hafver ført. Det er beviisligt, at hand alleeniste vdi det Fogderi Sogn schrabede tilsammen = 37. Jorder oc Jordeparter, forvden det hand samlede paa Woos, oc i de andre Fogderier. / Summa, hand vaar en Epicureisk Mand, oc er det vel værd at mercke, oc ihukomme, andre til et Exempel oc Forfærdelse, at denne Bisp Oluff (hvis Naffn er et Græckerske Ord, oc betyder saa meeget som den gandsche Almue og Wndersaatte, hvilcke hand vilde forarme, paa det hand kunde giøre sig oc sine rige, og leffve kræselige i hærlige Dage, ia hand var saa kier til Hamborger Øll, huilchet jeg offte hørde S: M: Gieble fortælle, at hand gaff en Tønde Smør for en Tønde Hamborger Øll, oc lod den føre til sig paa Woos) døde paa den første Syndag Trinitatis, paa hvilcken den Christen Kircke pleyer at forhandle det Evangelium om Lazaro oc den rige Mand.

Paa Woos lod hand bygge sig en Trækircke, tog Renten oc ornamenten fra den hærlige Steenkircke, oc lagde til sin Trækircke; Ja hand lod tage Blyet aff Steenkircken, oc solde det. Vdi samme Trækircke lod hand vdgraffue sit Contrafey vdi it Træbillede med sin Worte paa Næsen, hvilcket Doct: Jens Schelderup lod tage aff Kircken, oc føre hid til Bergen. Der det lackede nu til, at hand skulle aff denne Werden, raabte hand paa sin Sotteseng: O mit Dugs–Tun, mit Dugs–Tun, som Allmuen paa Waas endnu veed at tale om. Hand satte sig oc i en stor Giæld ved Garpebryggen, hvilcken siden S: M: Gieble effter Kongens Befaling, aff hans Huusgeraad maatte betale, oc Stictens Gods i nogle Aar, oc dog end iche kunde strække til. Hand vaar Bisp i 10 Aar til 1533 Dominica de Lazaro

Graff har een med disse Wers villet ære: /

Hic jacet Olaus Torchilli filius olim

Qvi Pastor ruri, et Præsul in urbe fuit,

Sunt qvi illum laudant, nec desunt qvi qvoqve culpant

Sed dirimet litem Christus utrinqve brevi.

Den Første Part. Den Tredie Bog. 2. Capittel.

Regimentet i Bergen oc hvilke Læns herrer der har
præsideret.

35. Jørgen Hansen Skriffver. Vaar Læns Herre 1515 udskicket aff Konning Christian den 2 Vaar den første som bygde paa Slottet, oc hafde de Tyske paa Bryggen ret under affve; hand hafver ladet henge deris Bagere, som bode strax offven for Kiøbmandsstuen, for samme Bagers Huus, de Tyske til Fryct Hand hafver giffvet sin Tienere Lof til at optage alt Kramgoods, som fantis ude paa Bryggen, effter det Privilegium, som Kong Christen hafde gifvet Borgerne. Der hand fornam 1523 at Kong Christen vaar rømt af Danmark til Holland, hafver hand befalet Bergenhuus en Præst ved Nafn Her hans Knudsen Provist, som det skulle raade udj hans Sted med Fuldmact oc befaling, paa hans Herris Vegne oc som sin Herris Tro Mand effterfuld hannem i / Hans Landflyctighed til Holland 1523. Ja der hand kong Christen vaar i største Betrych i Brabant oc Ved Ærche Bisp Gustav Hafde forhverffvet nogen Vndsætning af Skibe, Sølf oc Pænger, Hos Bisperne udj Norge oc andre hans Tilhængere haffver hand, som en Læns mand fordom i Bergen, velbekient i Norrig ført alt saadant til Holland Kong Christen till Hænde, hand vaar bosæt i Campen en forstandig oc Snild Mand. 1531 Hand bleff siden aff kong Fræderich anklaget, for en Landsens Beskadiger, der hafde spolieret hans kiercker oc kloster, saa kong Christen maatte gifve hannem hans eget obne Breff, saadant aff hans Befalning at være scheid, hvis Jørgen Hansen hafde giort. 1532 drog hand med Kong: Christens Hyldings Bræf af de Norsche giort paa ny til Holland oc fantes hannem tro i alle maader.

Første Part. Den Fierde Bog. Det 2 Capitel. Om

Borgernis oc Bergens Jndvaaneris Troeskab, hærliche

Bedriffter; oc indbyrdis Omgjengelse.

1531. Effterad kong Christen den 2 længe haffde Været udj Nederlandene fra Riget, oc kong Frederick den 1 udj hans Sted med Fellige Stænders udj Danmarck oc Norrig deris Raad oc Samtycke till kongen vaar udvalt oc antaget; kom hand til Opsloe, oc der bevegede de fleeste aff Landsotterne oc Raadet at falde fra kong Frederick till sig det samme skeede ocsaa i Trundhiem, ved Ærcke Bisp Oluff som besynderlig vaar paa hans Side. Men Eskel Bild paa Bergenhuus oc Bisp Olluf i Bergen hulde dennem vell oc betænckte deris / Eed oc ære, som de kong Frederick haffde sooret oc ville intet haffue med konning Christens Oprør at bestille.

Første Part. Den anden Bog. Det 7 Capitel. Om

Communen med hvis der hos ligger.

Lit vden for Bradebencken er Communen imod Norden, som fordom hed Holmen, oc aff begyndelse vaar hærlich af de mange Skjønne, oc præctige baade kiercher oc klostere, sampt andre Bygninger der haffver Staaet.

/ Det vaar den allerførste Sted i Bergen, som er bebyggt; Thj der kong Oluf kyrre fornam at her i Vogen vel skulle vere god Biæring oc Niæring for hans Vndersaatter, bygde hen ved 1070 self først paa denne Sted en kierche oc kalde den Christkierchen, som siden aff hans Sønne Søn k: Augustino blef giort til en Domkierche. Han ocsaa 1106 vngefer, gjorde self en mindre Christkierche.

Der er oc bygt aff hannem paa samme Commun det Stattelig Steen Munster som hellers kaldis Hollumb som effter Herlof Larisens Meening vaar den første Raad–Stue oc haffver staaet i kongens Gaard som oc vaar bygt paa Comunen; disligeste Apostel kierchen; oc desforuden en stor Sall aff Træ, det ypperligste oc schiønneste ja største Huus den Tid vaar bygt i Norge:

Vdenfor denne ofuenmelte Christkirke, det er: der som i gamle Tider stod Pratebommen, som nu er den yderste Skantze imod Ringen, kaldtis i Kong Sverris Tid Bierget, huor hans Broder Erick seylede, oc lagde til med 10 skibe oc Skuder; Mens Holmen har været inden for der Slottet nu staar, eller ved SlotzHawen, huor hos den Tid Bryggen, nu Garpernis Boliger laae.

Der stod oc paa samme Sted et Svorte Brødres kløster, som med megen kostelig klenodie affbrente Saa at dene sted iche vbillige kaldis Comun, aff communitetet, fordj alle Gieslige vaar der paa en Sted tilsammen. Der vaar baade Bispens oc Canichernis Gaard, som siden aff Esche Bild blefue nedrefne.

Oc haffver alle disse Bygninger staaet paa den yderste Høy oc Kant, ude imod Fiorden. oc endeel aff dem tit været affbrent oc nedreffven oc siden igien opbygget, / saa som Aar 1645 der Henrich Tott lod første gang giøre Skandtzer om Slottet aff de atschillige Fundamenter oc gamle ruderibus, begraaffvelse oc Lijgkister aff Steene, sampt Steenmurede brønde, nock kunde fornemmis oc til deel endnu kand sees.

Oc haffver alle disse værelser som saaledis haffver omringet den bagerste oc yderste Part aff denne Sted med deris præctige Bygninger oc hærlige Torner oc Spitzer, som vden tvil med stor pract effter den Papisteske maneer hærlig haffver været giorde, giffvet en besynderlig oc offver all maade deylig anseelse for de reysende til Steden. Bispegaarden oc Canickernis Boliger stode en part paa Landet oc Berget, en part ud paa Vandet, der gaff en herlig oc statzelig Zijrat.

/ Der stander endnu denne Dag et stort Bøge Træ Vngefer mit paa den, saare Stoer oc bræt oc der til besynderlig høy; Bullen er nogle allener tyck omkring oc dens Grænner giffver en Vidt Skygge omkring sig, saa at iche udj all Bergens Stiff detz lige findis, oc aff de GrundVolde aff Steen, som paa alle kanter findis der vden omkring, lader sig tilsiuene, at den haffver staaet mit imellem alle disse klostere oc kiercher ligesom paa en Borre Gaard.

For en Snees Aar stod paa den yderste Ende af denne Comun ved Aar 1640 minder meer et Træ kaltis Prate bom, oc aff de Tyske udj Leppen blef holdet ved Lige med Sæde oc bænck omkring aff Veegsteen.

Der Vaar oc samme Tid Vnder Sverrisborgs klippe mod Norden nogle Vaaninger, Hager oc Søeboder ud paa / Wandet, som da blef kaldet Buntebuld. Der fra vnder samme Bierg intil Huusene paa Øfvergaden, som endnu staar, Vaare nogle Huuse, som Folch boede vdj; mens effter den Tid er nedreffvet, oc Grundene med deris Hager lagt till Slottet.

Kirkerne oc Closterne, som fordom haffver været

udi Bergen, oc endnu ere.

Den Første heeder Christ–Kirken — — —. /

Denne Kircke som den første oc ældste, haffver staaet vdi alle Norske Kongers Tid, indtil Foreeningen imellem de Norske oc Danske, oc siden indtill Kong Frederick den Førstis Tid, vdi = 456 Aar; Da er den Anno 1531 jammerligen nedbrut aff Eske Bild, som da vaar SlotzHerre, aff Fryct for en Søe–Røffvere, som v–forvarendis om Natten med et Skib kom her ind, oc dog med v–forrettet Gierning maatte drage her fra igien.

Hand heed Claus Kniphoff, oc holt med Kong Christiern den anden, som da stridede imod Konning Friderick. Heraff vaar Eske Bild reed, at Kong Christiern skulle komme med flere saadanne Røffvere, indtage denne Kircke, oc der af beskadige Slottet.

Det gick saaledis til der med: Eske Bild LænsHerre paa Slottet, aff forermelte Aarsage oc Fryct, at Konning Christiern den Anden, som vaar rømt aff Danmark, oc hafde bekommet Hielp aff Keyser Karl den Femte (hvis Søster) hand hafde til Dronning vdi Nederland, hvor med hand ville indtage sine Riger igien, effterdj Dom Kircken det er: denne Christ–Kircke laae næst op til Slottet, lod hand den nedbryde, oc der til beskickedede en som heed Hans Prydtz, der med saa stor Behændighed, oc ringe Konst nedræf Taarnet, som vaar saare fast bygt, at en hver maatte sig der offver forundre.

Bisp Oluff den sidste Papistiske Bisp vaar vel i Begyndelsen derimod, oc iche ville der udj bevilge, fordj hand befryctede, at dersom Domkircken blef nedbrut, da skulle Renten blifve taget fra hannem oc de andre, oc fra Kircken; (Som oc siden er skeed) Men der Her Eske Bild loffvede, at hand skulle haffve Munckeliff igien til en Dom–Kircke, med all Closters Rente, saa oc fordj hand fornam den stod Slottet alt for nær, oc det dog omsider iche ville være anderleedis, tilstæde hand det.

Bispen vaar oc paa den Tid iche saa høy anseet, / eller aff saa stor Myndighed, som i forige Tider, baade for det gierige oc v–gudelige Leffnet hand førde her paa Stæden, saa at hand vaar moxen allis Spot oc Forhaanelse; De Contoriske vaar hand v–tallig meget skyldig, hvilcke kaldede hannem Bisp Botterlop, fordj hand først solde en Løb Smør for en Daler; De gjorde Spil og

Rijm om hannem, oc forklædde ginge vd til Munckeliff, hvor hand holt til, siden Domkircken paa Canickebierget vaar nedbrut, oc der imeden hand fryctede for, at Kong Christen skulle komme igien (som oc Rycet gick) thi hand iche med de andre Bisper vaar paa hans Side, trommede paa nogle tomme Smør Løber med nogle Sticker, ligesom paa Trommer; Saa oc fordj der endelig vaar en reformation vdj Religionen at forvente. Om hannem kand læsis iblant Bisperne.

Der denne ChristKircke vaar nedbrøt, førde de Tysche Steenene hen til Tyskland i steden for Baglast, oc de som aldrig hafde hiulpet at bære en Steen til den Bygning, eller deris Forfædre, finge Mact offver hende, oc gaffve saare got Kiøb paa de Steen, som med dyre W-mag oc Bekostning, vaar hentet oc forarbejdet, saavelsom paa andet, Kircken tilhørde.

Er saa denne skønne, hærliche oc præctige Kircke saa ynckelig ødelagt i Grunde, oc intet effterlad vden Steden hvor den stod, oc en stor deel Graa Steen, hvoraf nu Skandtzer oc Wolde ere giorde. Ja de Kongelige oc hærliche Begravvelser saa forstyrrede, at de ey kiendis meere: Deris Been, som fordom med stor Pract ere begraffne, ere nu enten henkastede / i Woldene oc Skandtzerne, eller her oc der vnder en hvers Fod paa Marcken atspredde. Sic transit gloria mundi.

Wi vide offte iche, hvor store oc præctige Begravvelse vi ville giøre til voris døde Liig; Der maa tit være til Deckelse baade Fløyel oc Silcke, Guld oc Sølf, vdhuggene monumenter oc Liigkister; i Meening det schal aldrig forkommis, men til ævig Jhukommelse bevaris; Thi hvad schulle de muurede Graffver oc Kieldere andet? Omsider kommer en anden Slect, ødelegger oc fordærfver, ja gandsche med Forhaanelse adspreder for Katt oc Hund, som mand pleyer at sige, det eene med det Andet, oc den døde Krop eller dens Been maa ey blifve i Roe, som de er kommen til. O langt bedre graf ned i Jorden, oc lad det forraadne effter Herrens Ord: Du est Jord, oc skalt blifve til Jord igien. Hvilcket jo før det scheer, jo bedre det er, oc siden er ingen til Widunder.

2. Waar den lille ChristKircke, som hafver vden Tvifl staaet paa den Nøre Side af den førige, oc er saaledis blefven kaldet af Kong Østen eller Augustino, der vaar Oluf Kyrris Sønnesøn, oc lefvede effter sin Forfaders Død 1108. Thi hand hafver ladet forbedre den førige ChristKircke, oc giort Domkircke deraf, som Hofnagel melder, oc i dens Stæd vden Tvifl, bygget denne lille igien, oc kaldet den

ChristKircke.

Der meldis vdi den Norske Krønnicke pag: 456, at Kong Sigvard Haraldsen blef begrafven i den gamle ChristKirche; deraff sluttis, at samme Tid ocsaa hafver været en ny ChristKircke.

Wi melte her offven fore, at Kongerne, oc en deel Høfdinger vaare begraffne, nogle i DomKircken, oc nogle i ChristKircken; Wil mand der ved forstaa, at de som ere lagde i DomKircken, haffver været begraffvet i den første oc gamle ChristKircke, som siden blef giort til DomKircken, oc heldst haffde det Nafn, oc de andre i denne liden ChristKirche, vil vi der om iche hafve nogen Tvistighed.

Det er vist, at den hafver været til, som det oc endnu, men for en 10 a 12 Aar langt meere aff dens fuldkommene Grundvolde i alle Kanter kunde seeis, oc der endnu laae i den Østre Ende, saasom paa den Nordere Side aff Alteret en stor hvid Steen med Herre Skiold oc Waaben paa; men mit ofver den vaar brusten synder. Jeg self med mange fleere, hâr gaaet oc træd mange gange paa den Samme.

/ Ja at ingen schal tvile om at den har været til, da kand det oc aff effterfølgende klarligen sees. Anno 1320 haver Bisp Audfin j Bergen giort et Statutum at alle Arbeidsfolck j Kongens Gaard, (nu Slottet) j Bergen, disligeste de som spisede der, skulle høre til den Lille Christ-kierke for ved Bispegaarden, som da vaar paa Communit. Ar. Mag: obs. /

Denne Kirche er tillige med den førige affbrøt aff Eske Bild, som før er sagt, Mens dens underste Fundamenter, som enda vaare fuldkomne at see, som sagt er, ere nyligen for it par Aar eller to til jdtzige Skandtser forbrugte, oc nu i den Østere Ende lidet kiendis.

3. Waar Svarte Brøderis Closter, som ocsaa haffver været bygt paa Communen, oc vden Tvifl Norden for disse tvende forige imod Sverrisbiere, paa den Stæd, som Anno 1640 blef kaldet et Bunte Bull; Thi der om trænt kand endnu findis nogle faa Stycker aff Grundwolden. Oc er det merckeligt, at disse tree forbemelte ere ligesom skilte aff Naturen ifra hin anden, med Grundfæstede smaa Kipper, eller / Backer, imellem hvilcke de som i en Dal, paa det bare Bierg vaare grundmuurede.

Den vaar i Begyndelsen bygt aff Træ; Men en kort Tid, førend den blef

Created at 10/6/2010, from URL:http://www.nslnorge.no/visning/NSL_Beyer_Oration_tekst.html
ødelagt, opmured af idel Steen, hvilcket en Prior med Nafn Halvard lod giøre,
med skionne Steen Kieldere, som hand oc gjorde paa Ærckebispgaarden her i
Bergen, oc døde denne Prior 1508 paa S. Vincentij Doctoris Dag.

Denne Kircke vaar den allersidste Steen Kircke, som vaar bygt i Bergen, i
MandeMinde, oc den første, som blef nedbrut igien.

Hvilcket saaledis skeede: Bisp Oluff Torckelsen den sidste Papistische Bisp,
aff Fryct for Konning Christen den Anden, vaar reyst op til Waas, oc boede der.
SlotzHerren Vincentz Lunge hafde i Sinde først, at lade nedbryde Domkircken, oc
de andre Kircker omkring Slottet, hand kunde dog iche komme til pas dermed;
Thi begynte hand med hemmelig Raad, at mage derpaa, oc det formedelst en
Prior i Sorte-Brødres Closter, som heed Her Jens til Wilaa (hand drucknede
nogle Aar der effter vd ved Haagens Helle, der hand vilde drage til Brøllup paa
Bygden) oc med hannem, som hver mand sagde, lagde offver, at hand skulle
sætte Jld vdi Closteret. Hvilcket forne Her Jens ocsaa gjorde, det skulle dog
heede, at det vaar Waade-Jld. Siden skifftede de Guld oc Sølf, Kirckens
Klenodier oc Ornamentier sig imellem; Oc forne Her Jens bekom derfor ved Her
Vincentz Lungis Hielp hos Ko: Ma: tree Jorder: Milde: Sandvig hos Bergen, / oc
en anden, som hans Mayestæt gaff Her Jens, hans Hustru oc deris Børn, til ævig
Odel oc Eyedom.

Saaledis er dette Closter lagt i Aske, oc siden nedbrøt 1528. vdi Her Vincents
Lungis Tid, med offvermaade skionne Klænodier, oc anden Eyendeel, som ingen
kom til Gafns, forvden de der blefve byttede Her Vincents Lunge, oc Prioren Her
Jens imellem.

Første Part. Den anden Bog. Det 2 Capitel.

Hvorledis den har været bygt aff Begyndelsen, oc
huor tit den har vært affbrænt.

Anno 1455 effter Hvitfelds Meening, der her Olluff Nielszen Riddere aff Tagle oc
her Peder Nielszen yncheligen ihielslogis vdi Bergen udj Norge aff de Tydsche,
tænte de Jld paa Munckeliff Kloster, och den affbrændte, huorom Jnferius lib: 4.
cap: 9. [flg.] kand seis vdførligere.

[Første Part. Den Fierde Bog. Det 9. Capitel.](#) Om
den almindelige Ræt paa Contoret oc deris
Øffrighed.

Aar 1455 fordrede Bisp Torlof af Bergen Tiende af de Tydske effter Loven, hvilken de ingendeel ville udgifve, ey heller gaa i Dom oc Rætte med hannem: Hand beklagede sig for LænsHerren ofver Bergenhuus Her Oluf Nielsen, Ridder aff Talge, som gjorde dennom Forhindring udj deris Foretecht Jdet hans Fru Elisa hafvendis et Mands Hierte oc mod fordristede sig med sit Folck at drage ud paa Leyen oc antaste oc plustre deris Skibe, naar de vare ferdige at reyse bort. Der hendis Mand kom under viær at de sligt paa hannem ville hæfne, oc derforø rømte ind udj Munckelef Kloster, med sin Broder Her Peder Nielsen, ere de komne effter hannem paa de hellige Stæder, oc først der Bisp Torlef kom frem med Sacramentet i Haanden, at formeene dennem deris forsæt, Slaget Bispen ihiel oc sæt Jld paa klosteret, der de icke funde Her Oluf Nielsen; oc siden der hand af Røygen blef dreffven af kirckemuurens Trappe, huor hand hafde skiult sig, at komme frem, oc saa myrdet hannem. Det scheede udj kong Christian den førstis Tid.

[Første Part. Den Fierde Bog. Det 13 Cap:](#) Om de
Contoriskis onde Handtering, oc wgudelige Forhold
i gamle Dage.

Thj om endschiønt konning Christiern den anden udsende / sine Skibe, der hvercken hand eller hans Her Fader konning Hans kunde naae noget til erstatning for det Mord oc Brand, som de Contoriske her i Bergen Aar 1455 paa Her Oluff Nielsen aff Talge, hans Broder, oc Bisp Torlef i Munckelefs Kloster hafde begaaet, oc derforø lod tage 4 Lybske Skibe i Øresund, oc dennem arrestere; blefve de icke it Haard bedre; Mens begynte at føre en stoer krig med hannem i mange Aar. Deris Geseller oc Liggere her / paa stedet, endog de imiller Tid sade effter samme Mord oc Brand i Stilhed oc af ingen leed nogen Antastelse, enten paa Lif eller Gods; lode de dog icke deris yppighed fare.

[Anden Part. Den Første Bog. Det Første Capitel.](#)

Om Kirckerne oc Closterne, som fordom haffver

været udi Bergen, oc endnu ere.

5. Munckeleffs Closter haffver ligget der som endnu Gaden findis, oc saaledis kaldis: vaar bygt før Aar 1110 af Kong Østen, Kong Oluff Kyrres SønneSøn, oc viet eller forordnet først til S. Nicolai Orden; dernest til S: Benedict; oc paa det sidste til S. Birgittæ Orden. Thi saa snart som Folck lod af at gifve til en Orden, forhverffvede de strax en anden Ordens Confirmats aff Paverne, som klarlig kand forstaais aff den Fundatz Bog, som heeder Mare Magnum.

Dette Closter med sine Kircker haffver staaet fra desen Opbyg- gelse indtil Aar / 1198. Da er det opbrænt af Bisp Niels af Opslo, som førde Krig mod Kong Sverrie for Sagefald i Christen Retten, oc der Kong Sverie hafde i dette Closter indsluttet Munckerne, oc ved sine Karle, som vaare iførde i Munckernis Klæder, saa nær hafde fanget Bispen aff Opslo, bleff hand vræd paa Closteret, oc lod sætte Jld paa det. / 1455, da er det første gang afbrænt ved de Contoriske paa Bryggen, som did hen forfuldte LænsHerren Oluff Nielssen Ridder aff Tagle, oc der de iche strax funde hannem, sætte Jld paa Closteret. Læs her om i [Første Part] den 4 Bogs 13. Cap. oc i det 9 Cap. p. 444

Siden er det reparerit igien, oc været i Floer indtil Aar 1534, da Thore Ruth oc Stj Bagge vaare Høffdinge paa Bergenhuus; da er det anden Gang slet ødelagt. Thi der Bisp Ole den sidste Papistiske Bisp vaar død, oc Ærlig oc Welb: Mand Mester Gieble Pedersen vaar Electus vdj hans Stæd, oc boede eller sad vdj forbemelte Closter, oc Ærckebispen aff Trundheim, som ocsaa heed Oluf, haffde sæt sig op imod Konning Frederick, oc hans Søn Konning Christian, oc nu hafde vdsent sin Tienere Christopher Trundtzen med nogle Skyttebaader hid til Bergen, at indtage den: Da befryctede Thore Ruth sig, oc meente at M: Gieble skulle opgifvet Closteret for hannem. Begierede derfor aff M: Gieble, at hand ville tilstæde hannem at forskicke nogle Svenne eller Soldater, som skulle holde Wact i Closteret, oppe vdj Taarnet.

Hvilcket hand hannem tilstædde, oc ventede sig ingen Skade effter hans Løffte oc Tilsagn; Jmidlertid lod han wed sine Tienere ophidtzte nogle Tynder i Taarnet, ligesom der skulle være Øll vdj dennem; Men det vaar Tære oc Krud, hvilcket hand lagde med Weed omkring Taget, oc satte saa Jld der paa.

Der Closteret vaar saaledis affbrænt, ville M: Gieble haffve igien ladet

opbygge Closteret; Thi Træværcket vaar alleeniste brænt aff, oc Muuren skadde intet; Mens der hand betænckte ved sig, at det maa skee en anden Tid schulle være samme Skebne undergiffven, om Feyde begyntis, thi lod hand det bliffve, oc forflyttede det offverblefne Træværck, som stod paa nedere Side mod Haasteen, det er Dams Gaard; til Graabrøderis Closter, som nu er Bispens Residentz, oc sættede det forist paa Muuren, oc siden boede der; Mens den igienstaaende Muur forskaffede Thore Ruth Bønder til, som med Jærnstænger den nedbrøde, saa at det siden aldrig meere bleff bygt.

[Anden Part. Den første Bog. Det fjerde Capitel.](#) Om kirckernis Betienter, eller hvo dennem haffver forestaaet.

Effter Reformatzen Haffver effterfølgende Superintendenter forvaltet Bergens Stift, oc vaar:

1. M: Gabelus eller Gieble Pedersen den første Evangeliske Superintendent fød vdj Norge paa Helligeland, aff Welbyrdige ærlige Forældre, hvis Fader vaar Raadmand vdj Bergen, hans Moder heed Margrethe ocsaa aff Adel, oc vaar det Almindeligt i de Tide i Bergen, at Laugmænd oc Raadmænd vaare aff Adel, som med deris Waaben oc Seigel der hengde for deris Domme, bevisis kand.

Dernest haffver den oc hafft sine Verdslige Øffrighed, oc ibland dennem I. Laugmænd, som tillige med er offver all Bergen Stiff oc kaldes Gula Tings Laugmænd, aff en Øe ved Naffn Guløe, hvor heden Kong Haagen Haagensen førde dette Ting; oc gaf det Nafn der aff. Hand hafde med sig 24 Raadmænd af hvilke de 12 vaare altid tilstæde, og de andre 12 i Nordlandene, oc hafde disse Andenes i forlæning Aff Kongen.

[Den Første Part. Den Tredie Bog. Det 4 Capittel.](#)

Om den anden Øfrighed, giæslig oc Verdslig, høy oc laug som findis i Bergen By.

Han haffde først gaaet i Skole udj Trundhiem, dernæst udj Bergen der fra reyste siden til Holland, hvor hand gick vdj Skole i en Kiøbstæd heeder Alckmar. Vdj bemelte Stad kom en fattig, simpel oc enfoldig Student, oc bad M: Gieble, at

hannem om nogen Hielp, hans Studia dermed / at forfremme. Da hafde M: Gieble en hærlic Oration til Abbeden, hvilcken, der hand hørde hans Tale, oc der hos gaff vel Act paa hans Sæder, da begynte med sin søde Ord oc Tale, at tilraade M: Gieble, hand wille indgiffve sig i Closteret, oc være en Munck, da ville hand hannem indtage, oc altid for nogen anden giøre til Gode. Hvorpaa M: Gieble hannem tackede, oc sagde sig endnu ingen Lyst at haffve der til, men heller endnu meere sig udj Bogen at forfremme; sagde end ydermeere: *Venerande Domine Abbas, nondunn venit hora mea.*

Der fra reyste hand siden til Løven, oc der studerede indtil hand promoverede in Magistrum Philosophiæ. Imidlertid hafde hand god Omgjengelse med Erlig, Welb: Vincentz Lunge, som siden aff Bisp Oluff i Trundhiem, den sidste Bisp blef slagen ihiel: Item, med Doct: Christierno Morsiano Doct: Medicinæ, med hvilcke hand studerede, oc hafde besynderlig Wenskab. Hans Privati Præceptores heede Bartholomæus Coloniensis oc Johannes Murmecius. Han haffde besynderlig Lyst til Mathesin, hvor i hand altid øffvede sig, oc kiøbte mange Instrumenter, disligeste elskede hand Musicam. Der hand vaar hiemkommen til Bergen, blef hand aff Bisp Andor eller Anders forordnet først til Skolemester, oc siden vdkaaren til Canich, endelig til høye Alter i vor Frue Kircke.

Effter Biscop Andors Død, vdsende Bergen Capitel M: Gieble til Ko: Ma: vdi Danmarck, om en Biscop i M: Andors Stæd igien, oc effterdj Kong Christiern den anden samme Tid med Adelen haffde at bestille, blef dennem omsider svaret: / at de maatte eligere sig en hvem de ville; da vdvalde de en ved Naffn Oluff Torckelsen Canick oc Ærckedegn vdi Bergen; Hvor effter M: Gieble blef forskicket til Rom, om Biscop Olufs Confirmatz hos Paven. Der hand vaar ankommen till Rom, gick hand der lenge, førend hand fick Beskeen, oc smurde Cardinalers, Curtisaners, oc andris Næffver med Ducater, som tiende vdi Pavens Hoff, forvden hvad ellers Paven self fick, hvor vdoffver hand blef v-taalmodig, oc sagde: Jeg loffver eder det, at vi Norske effter denne Dag, aldrig meere skulle komme til Rom; hvor til de svarede: hand skulle icke tale for høyet, at det maa skee icke skulle komme den hellige Fader til Øren, oc icke stort gaffne hannem. Denne Spaadom gick vd omsider paa M: Gieble Self, endog hand da icke forstod det. Effter forrettet Ærende kom hand fra Rom igien med Bisp Olufs Confirmatz

Bisp Oluf forestod Bergen Stifft vdi 10 Aar, oc døde, hvilket der Ærckebispen i Trundhiem spurde, eligerede hand M: Gieble til Bisp igien, hvilket Capitelet i Bergen stadfæstede, oc vaar saa Electus i nogle faa Aar.

Effter Bisp Oluffs Død, sende M: Gieble en Canich ned til Kong Christian med Bisp Olufs Testament, oc SiæleGaffve, hvilket de Papistiske Bisper pleyede at forære deris Konge med, og vaar det it Sæt at Sølff Staabe, som mange stod vdi hver andre, hvilket vaar saa svart oc tungt, at en Karl haffde nock der vdi at bære.

/ M: Gieble reyste saa ned til Danmarck 1537, oc blef aff hans Ko: Ma: kaldet til Superintendent offver Bergens Stifft, oc ordinerit vdi vor Froe Kircke aff Doctore Johanne Pomerano, med Siu andre Bisper vdi Danmarckis Rige, ipsa Dominica decem leprosorum.

Der Ordinantzen vaar endet, effter Prædicken, sendte hand Doct: Pomerano nogle Kander Win med en Skienck oc Foræring, hvilcken høyligen tackede derfor, effterdj hand forstod, at M: Gieble haffde vdsendt den, sagde hand til Budet: *Nonne decem mundati sunt? Novem autem ubi? Non sunt reversi qui darent gloriam Deo, nisi hic alienigena? Ere de iche tj rensede? hvor ere de Nj?* Kom der ingen igien at giffve Gud Æren, vden denne fremmede? Meenendis dermed, at der vaar fleere Biscoper, som hand haffde Ordinerit samme Dag, men der vaar ingen som sende hannem Skienck, vden den fremmede aff Bergen vdi Norrig.

Samme Tid fick hand aff Ko: Ma: til Løn oc Wnderholdning Munckeliff oc S. Hans Closters Rente, oc mens han leffvede, beholt den.

Der M: Gieble kom igien til Bergen fra Danmarck, betænckte hand sin Æd, hand gjorde Gud oc Ko: Ma: vdi sin Jndvielse til Bisper—Embedet, at hand med all Flid kunde forfremme Guds Ord, oc Menniskens Salighed; Lod derfor strax bygge en Skole paa DomkirckeGaarden, som vaar den første effter Reformatzen, oc beskickedede der til en fin, hæderlig oc Gudfryctig Mand til Skolemester; Hvilchen hand formanede for alting flittigen at skulle vnderviise Wngdommen vdi den lille Lutheri Cathechismo, oc den tit oc offte for dennem igientage.

Hand beflittede sig ocsaa storligen, der Scholen vaar færdig, at opbygge oc forbedre den forfaldne Kircke, som Munckerne tilforn intet ville hielpe paa, thi

den stod til Nederfald, hvor paa hand af sine egne Pænger bekostede offer tusinde Gylden, oc dennem med meere til Kircken forærede, til Zirat oc anden Fornødenhed; Disligeste aff sine egne Pænger lod opbygge Superintendentens oc Sogne Præstens Boliger.

Der S: M: Gieble haffde saa forbedret Kircken, Skolen oc Tienernis Boliger, fornam hand vel dagligen en stor defect oc mangel paa Personer, som skulle tiene i Kircker oc Skoler, saavel paa Bygden som i Byen, hvor offer hand ofte skræf Doctor Peder Palladio til effter adskillige Tienere men hand kunde dennem icke bekomme, thi de vilde icke gierne drage fra Danmarck, oc hid op til Norrige, som da af it Almindeligt Rycte vaar sagt, at være saa farligt, oc et haard Folck vdj, som sloge Præster oc andre ihiel, oc der laae en føye Wnderholdning til Embederne; Da haffver Gud opvact hannem til en synderlig Nidkierhed, at forfremme Religionen oc Guds Ære. Oc endog at hand baade kunde oc maatte vel haffve indgiffvet sig i den hellige Æcteskabs Stat, oc afflet Børn oc Arffvinger, alligevel vilde hand det ey giøre, først fordj hand vaar en kysk Mand af sin / Natur, som hver from Menniske, som hannem kiende, kunde giffve hannem det Widnisbyrd; Dernæst, at hand med sit Gods oc Pændinge kunde forfremme Guds Ære oc Menniskens Salighed, oc være sit Fæderneland til Ære oc Prydelse, oc andre til et got Exempel.

Mig dragis til Minde, at om Sommeren en Tid 1549, der ieg Absolon Pedersen vaar hiemkommen fra Kiøbenhaffn, da vaar hos hannem baade Præster oc Borgere oc deris Hustruer, gjorde hand sig lystig oc glad med dennem, som hand vaar ocsaa en gladsom Mand med Sine Wenner; da raadde nogle aff dennem hannem, at hand maatte endnu giffte sig, oc afle Børn oc Arffvinger; hvor til hand svarede: Huad sige J mig aff Børn oc Arffvinger, See, (sagde hand: Nickendis til mig, som sad med til Bords) der sidder min Søn oc Arffving, hand oc hans lige ere mine Børn oc Arffvinger. Hvilcket sandeligen hand fuldkom, icke alleene med Ord, men rundeligen med mange store Welgierninger, hvorfore hand haffver nu en ævig Løn i Guds Rige, oc skinner klarere end Solen. Det haffver hand ey alleene mod mig, men oc mange andre beviist, som jeg nu korteligen vil fortælle.

Effterad min S: Farbroder haffde holdet mig til Skole, fra ieg vaar Sex Aar gammel, indtil paa mit femtende Aar, oc ieg haffde noget forfremmet mig udj

min Grammatica, oc kunde maadelig vel skriffve; da naar M: Gieble hafde noget synderligt at lade skriffve, hvilcket hand vilde sende / oc forskicke til Præsterne paa Bygden, kallede hand nogle der til af Skolen, der iblant vaar ieg, hvor hand fick see min Haandskrifft.

Det begaff sig 1543 ved det pas at hand lod læse Nicolaum Borbonium i Skolen, oc ieg gick til M: Gieble, bedendis, at hand oc ville laane mig samme Bog, hvilcket hand oc gjorde. Der ieg kom paa Kirckegaarden lit effter 12 slet, talede Skolmester mig til, hvor ieg haffde været, meden ieg kom saa silde, da svarede ieg, at ieg vaar hos Bispen, oc laante aff hannem Borbonium, paa det ieg kunde skriffve Wersene ret, thi ieg haffde exciperet dem vrangeligen, hvor offver Skolemester bleff vræd, oc gaf mig Hug, at ieg icke haffde bespurt mig med hannem, oc ladet hannem forbedre, hvis Wildfarelse der vdj kunde være. Der ieg haffde brugt Bogen, bar ieg den til M: Gieble igien, da hafde hand spurt, at ieg hafde faaet Hug af Skolemester, fordj ieg laante Bogen aff hannem, trøstede hand mig sigendis: Giff dig tilfreds, tag det til gode aff din Skolemester, ieg skal gjøre dig til gode for det, at du fick Hug for min Skyld, du skalt være min Søn. Oc tog mig saa strax til sig paa Bispegaarden, fick mig Herberg, Seng, oc en Svensk Degn, som oc skulde læse offver med mig.

Om Høsten der effter 1544, sende hand mig ned til Danmarck, oc forskræf mig flitteligen til S: Doct: Peder Palladium hos hvilcken ieg vaar i fem Aar, oc M: Gieble aarligen betalde = 20 Daler for min kost, forvden hvis Skienck, hand gaf hannem oc hans Hustrue for deris W-mage.

/ 1549 ved Paaske Tid drog ieg hiem effter Doctoris Palladij Raad, som skræf for mig til M: Gieble, bedendis, at hand oc vilde holde mig vde til Wittenberg, oc vaar der indtil 1552 kom saa hiem Kyndelmisse Afften. Skibet kom ind i Herøen hellig tre Kongers Afften, paa hvilcket Skib oc vaar her Jens Riber Superintendent vdj Stavanger, saa maatte vi drage Fløtning til Bergen.

Siden paa Fastelaffvens Søndag gjorde hand Brøllup til fire aff sine Børn oc Sønner, først mit, dernæst her Mickel SognePræstis; For det tredie her Willems; Oc for det Fierde, Niels Organistis; oc vaar det et statteligt Brøllup, til hvilcket hand lod biude meget Folck, oc gjorde siden aldrig saa stort et Brøllup, oc hand gaff hver til Hiemme-Gaffve = 50 Berger Gylden, oc frit Brøllup, oc fick derforvden hver sit Kald. Mig kallede hand til Læsemester; Her Mickel till

SognePræst i Domkircken; Her Willem til Capellan; Niels Mogensen til Organist. Haffde vi allesammen været hans kiødelige Sønner, hvorlunde kunde hand skicke sig bedre mod os?

Dernæst sende hand her Mickel Joensøn oc her Oluff SognePræst vdi Kind til Kiøbenhafn, oc holt dennem til studium, oc her Thure som nu er SognePræst i WllingsWang i Hardanger, oc Laris Olsen fød paa Framnæs. Der disse Studerede i Kiøbenhaffn 1548 begaff det sig, at de fick ingen Hielp fra Norrige, oc der vaar en dyr Tid i Kiøbenhaffn, / da beklagede Sex aff de Norske Studentere sig for mig om deris store Trang, oc vaare begierendis, at ieg vilde andrage deris Nød for Doctor Peder, hvilcket baade ieg oc de siden gjorde. Hand vaar strax velvillig, fordj hand vaar de Norske Studenters Fader, oc deris Tilfluct, naar dennem noget feilede; Hand gick strax op til Ko: Ma: Konning Christian den Tredie med lofflig oc salig Hukommelse, oc gaf hans Ma: de fattige Studenters Nød oc Trang tilkiende; da befoel hans Ko: Ma: at Cancelleren schulle strax antvorde Doctor Peder = 60 Daler, hvilcket oc skeede, oc Doctor Peder bar dem hiem, gjorde en Bog, oc skræff der vdi de Sex Studenters Naffn, oc fick dem saa Pængene effter Haanden, naar de trengde, paa det at de icke skulde v-nytteligen fortære dennem, oc maatte giøre Regenskab, oc indskriffve hvad de ville kiøbe for Pængene. Blant hvilcke vaar oc Her Lars Nielsen, som nu er Erckedegn i Trundhiem, oc Niels Organist som da tiente Fru Jde paa Walløe. Der ieg skræff hannem til at Ko: Ma: haffde skienckt hannem de 10 Daler, fick hand Forloff, oc gaff sig til Skolen igien.

Der effter holt M: Gieble her Peder Simensen till Studium i nogle Aar, oc hans Forældre hiulpe oc fast til med, hand drog ned 1548, oc kom hiem igien 1552.

Fremdeelis begaff det sig, at en vng Persoen fød i Skotland ved Naffn Willem Hanssen, kom hid til Norge, med it Skotte Skib, som her schulde lades, da bekom Melckior Prydtz / Raadmand hannem, oc førde hannem til Bergen. Hand haffde lært i Skolen sine Grammaticalia, saa at hand noget hen talede ret Latine. Der M: Gieble formerckte hans gode ingenium, holt hand hannem først lidet til Skole her i Bergen, oc sende hannenn siden til Rostock, oc forskræff hannem til Ludvig Dietz, siden sende hand hannem til at Studere i Kiøbenhaffn.

M: Gieble holt oc en Persoen i Kiøbenhaffn til Studium ved Naffn Oluff Thordsen, som nu er SognePræst til Agerøen i Romsdall.

Dernæst holt hand en Person ved Naffn Henning Due fød i Ryfylekie, til Studium i Kiøbenhaffn vdi mange Aar, oc der hand kom hiem, bleff hand kaldet til Skolemester, siden Byskriffver, hand slog en Hollansk Guldsmed ihiel; døde siden i Pesten, oc er begraaffven paa Sandeid.

Fremdeelis holt M: Gieble oc en Persoen ved Nafn Auden fød i Ferrøe, først til Schole, siden til Studium.

1555. den 16. Augusti bleff hand slagen med Popelsie, oc der offver med hans Willie, her Niels til Woos, oc Her Peder Simensen bleff sendt til Kiøbenhaffn, om en anden Superintendent, som 1556 komme med slig Beskeen tilbage, at M: Gieble skulle bliffve Bisp, oc Her Niels hans Suffraganeus.

1557 døde hand vdi Bergen den = 7 Martij, vaar Bisp i = 20 Aar, oc to Aar siug, førend hand døde.

[Anden Part. Den anden Bog. Det Første Capitell,](#)

Om Bergens Trivial eller Latinske Skole; dens Foundation, oc Indkomme, Betienter, samt Lover oc Skick. Om Bergens Schole naar den først er anrettet.

At der jo aff Begyndelsen oc førend Reformationen skeede her i Norge, ja særdelis i Bergen, haffver været Skoler, kand seeis oc fornemmis aff M: Absolons fordom Læsemesters Skriff, hvilcket hand med største Berømmelse til Welbyrdige oc Hæderlige Mand M: Gieblis fordom første Evangeliske Bispis Amindelse oc store Roes haffuer effterladt; vdi hvilcket hand icke alleene erindrer, at da værende Latinsche Skole, haffver været bygt oc holdet paa Communit bag Slottet, huor alle Gieslige hafde deris Gaarder, oc de fleeste Kircker oc Clostere, som nogen Tid paa en Stæd haffver været, vaare forsamlede; Hvilcket oc nocksom er troeligt saa at haffve været, imeden endnu gierne iblant Papisterne de bæste oc fornemste Skoler enten findis i Closterne eller der næst hos.

I denne Skole, siger ieg, melder hand icke alleene at M: Gieble i sine vnge Aar, der hand vaar kommen til den Alder, paa hvilcken mand pleyer sætte Børn i Skole, haffuer frequenterit, oc lært sine Grammaticalia oc Børnelærdom, førend hand drog vden Lands til Studium til Alchmar i Holland, saa oc til Løvens

Academie vdi Brabant; Men hand end ocsaa der hand lyckelig oc vel, kom tilbagers igien, oc nu vaar promoveret til Magistrum Philosophiæ vdi Løven, hvor hand meget flitteligen hafde studerit / Persoenlig Selff i samme Skole paa Cannickebierget udj Bisp Andors Tid haffver været Skolemester, oc det samme Embede saare flitteligen oc troligen med stor Lyst forrettet. Saasom den der vaar da vng, frisk oc færdig, nyskommen hiem fra sine Studijs, oc der offver glædde sig ved at underviise andre til Lærdom, oc deele de Gaffver vd, som Gud haffde hannem forleent.

Det kand vel være, at samme Skole icke haffuer været saa besynderlig stor, eller der udj saa store scientier oc boglige Konster, eller mange atskillige Tungemaal ere blefne forhandlede, saa er det dog wist, at de fornemste Ting om den Tids Religion oc Børnelærdom, Jtem huad der henhørde til det Latinske eller Romerske Sprogis Kundskab ere der Grundeligen tracterede.

Hvilcket ey alleene aff forermelte kand fornemmis; men end oc der aff seeis, at M. Gieble i samme Sprog vaar ferdig, der hand kom til Alchmar ydermeere at gaa til Studium, Saa at hand for en fattig Studenter til nogen Behielpning hos Abbaten i Closteret anholt med saa hærilig en oration paa Latine, at Abbeden sig der offuer storligen forundrede, oc aff Lyst oc Begierlighed til hannem ynschede, at haffue hannem hos sig i Closteret.

M: Gieble forestod denne Sckole paa Communit effter Salig Biscop Andors Befaling, indtil 1518. *ipsâ vigiliâ omnium Sanctorum*, da bleff hand vdvalt til en Canich, oc noget der effter ordinerit til høye Altare vdi vor Frue Kircke en Tid lang.

/ Skolen stod saa effterad hand hafde opgiffuet den, oc effter Bisp Andors Død, som den hafde i god Omhyggelighed oc Forsiun, indtil udj den sidste Bisp Oluff Torckelsens Tid; Da imeden Religionen sig forandrede, oc andre LænsHerrer opskickedis, er den vdi Eske Bildis Tid, aff hannem tillige med alle de Andre skønne oc hærilige Kircker oc Clostere, Bispens, Canickernis oc andre Gieslige Gaarder, Huuse oc Wærelser i Grunde ødelagt oc nedreffvet, hvor den siden udj nogle Aars Forløb til M: Gieble bleff ordinerit til Bisp udj Bergen, haffuer været der om haffuer ieg intet fornummet.

Maa skie, den er lidet actet, oc mindre forsørget, besynderlig vdi Bisp Oluffs Tid, som ellers vaar en Mand, der skiøttede sine egne Ting, oc at skrabe Jld, som

Created at 10/6/2010, from URL:http://www.nslnorge.no/visning/NSL_Beyer_Oration_tekst.html
mand siger, til sin Kage; Til med indfalt oc samme Tid, at Lutheri Lærdom bleff mandeligen dræffven, oc den Papistische gick til Grunde.

En hver haffde oc nock samme Tid, saa mange Guds Ords Lius schinnede i Hierte, at føre Kirckerne oc deris Tienere udj sin sande oc rette Skick oc Brug. ImidlerTid haffuer faa bekymret sig, om Skolen oc dens Beskickelse; Den store Mangel, som faa Aar der effter fantis her i Bergen paa lærde Folck, at tiene i Kircker oc Skoler, bekræffter det samme nocksommelige.

[Anden Part. Den anden Bog. Det andet Capitel.](#) Om
den første Bergens Skole, bygt paa Domkircke
–Gaarden.

Men der nu M: Gieble vaar endelig confirmeret af Kongelig / Ma: til at være Superintendent offuer Bergens Stifft 1537. oc ordinerit vdj vor Frue Kircke vdj Kiøbenhaffn tillige med 7 andre Superintendenter aff Johanne Pomerano, oc nu igien vel til Bergen anlanget, tænckte hand paa den Befalning, som Gud og Kongen haffde giffuet hannem, saa oc den Æed, hand hafde giort til sit Bispe –Embedis Indvielse, oc derfor lagde all sin Flid paa, at hand kunde forfremme Guds Ord, oc Menniskens Salighed. Hvilcket ey vel kand skee, vden Skoler ere oc holdis ved Mact. Thi de Personer, saasom før bleff sagt, der skal tiene i Prædicke –Embede, maa tagis aff Skolerne. Derfor lod hand strax bygge paa DomKirckegaarden, hvor endnu Skolen staar, en liden Skole, oc der til kallede en Hæderlig oc Wellærd Mand Her Erick Loss, at være Skolemester, oc befoel hannem, bland andre Bøger, som hand skulle læse for Wngdommen, at hand jo flitteligen skulle øffve oc vnderviise dennem i den lille Luthers Catechismo, hvilcket hand oc flitteligen gjorde.

Der her Erick Los bleff kaldet til et andet Kald, først til Leckangers Præstegield i Sogn, oc siden derfra til Eidsfiord i Nordfiord, forskickede M: Gieble en anden hæderlig oc Vellærd Dannemand til Skolens Embede, som oc til lige vaar SognePræst, ved Naffn Her Søren Pedersen, fød vdj Wiborg i Jylland, Hvilcken, endog hand hafde nock at skaffe med Prædicke–Embedet, thi det stod mest paa hannem, fordj hand da haffde ingen Medtienere, dog for Guds Æris skyld oc M: Gieblis Begiering tog sig ocsaa Skole–Tienisten paa, oc / den saa flitteligen forestod i mange Aar, indtil hand bleff gammel oc træt aff Møde oc

Arbeyde.

Imidler Tid mens Her Søren Pedersen hafde tvende Kald at forestaa, tog M: Gieble selff hannem undertiden Skole–Wmagen aff, saa at hand dagligen aarle huer Morgen læste udj Skolen Computum Ecclesiasticum Spangenbergij, oc der den vaar endet, Borbonium de moribus, med saadan Lyst udj hans Alderdom oc Bispelige Embede, at mand der aff nock kunde slutte, hvor flittig, oc med hvad Lyst oc Willie hand haffuer giort det udj hans Wngdom, der hand selff vaar Skolemester.

Omsider skræff hand Doct: Peder Palladium til om en anden Skolemester Aar 1546. eller ved det pas, hand heed Her Jacob Madtzen, fød i Kiøbenhaffn, huilcken oc hafde været i Skolemester i Kiøge; hans Fader var Klocker i Roskild. Hand gjorde en god Flid her i Skolen, oc hafde mange Discipler, som siden vide omkring udj Byen oc Stiffet tiente i det hellige Prædicke–Embede.

Hand bleff siden kaldet til Jndvigs Giæld i Nordfiord, drog der fra til Danmarck; Kom omsider til Staffvanger, huor hand blef kaldet til SognePræst oc Skolemester, oc der effter vdvalt at være Her Jens Riberis Superintendentis suffraganeus, oc der hand i hans Sted visiterede, endelig døde udj Walders aff Pestilentze.

Effter hannem kom en anden Person, huilchen Doctor Petrus Palladius effter M: Gieblis Forskriffvelse opsente, ved Nafn: Haagen Lauritzøn Baccalaureus artium, fød i Ydstæd i Skaane, en from oc lærd Mand.

/ Hvilcke Skolemesteris Naffne her paa denne Stæd anføris, at der aff kand seeis oc fornemmis, hvor stor Windskibelighed den Salige Mand M: Gieble haffuer hafft for Bergens Skole at indstiffte oc vel at beskicke, Hvorfore hans Roes oc Jhukommelse bliffve ævindeligh, oc Herren hans Arbeyde belønne.

Men huad skal vi her videre sige? Monne hand dermed lod den fare oc være i sin egne Wilkore? Ney. vist icke. Thi der hand formerckede at Disciplerne toge til, oc dagligen formeeredis, saa at den lille Skole vaar alt for sneffuer til Skolestue, lod hand føre den store Conventz Stue aff Bispegaarden, /: som nu saa kaldis, men tilforn heed Graabrødre Closter, huor de i denne Stue hafde med de andre holt deris Sammenkomst :/ oc sette den paa Kirckegaarden til en Skole, endog hun vaar fast gammel oc skrøbeligh aff Wanryct for Munckernis schyld. Han lod

Created at 10/6/2010, from URL:http://www.nslnorge.no/visning/NSL_Beyer_Oration_tekst.html
oc føre en Gildestue aff Bygden (haffver været en stor Borrestue) oc sætte den
neden for Skolestuen mod Muuren, af Kirckegaarden, oc afdeelte den i synderlige
Herberger oc Losementer, at være en beqvemmelig Skolemesters Waaning oc
Bolig, oc lod sætte den første lille Skole der offuen paa til et Lofft, oc neden udj
lod legge den med Astrag, oc fly det vel til, saa at Skolemesterne der vdj stedtze,
oc paa den Stæd siden haffuer hafft deris Wærelser.

Men, der hand fornam, at den gamle Skole Endelig stod til Nedfalds, lod hand
betinge Tømmer til en ny Skole, oc den lod bygge 1554. med stor Bekostning oc
Flid, oc kiøbte der til en veldig KackelOvn aff Jern, som siden lenge forbleff udj /
Skolen. Samme Tid haffde hand ordinerit oc beskicket den femte Skolemester
Her Peder Simensen en smuck lærder Mand.

Oc foruden den gamle Rente, som aff Arrilds Tid hafde ligget til Skolen, lagde
hand oc S. Synnevæ Præbende dertil, som Salig Her Niels paa Lindaas før hafde
hafft. Seer

Saa from, saa flittig oc vindskibelig, ja ey skiøttende at anvende W-mage oc
Bekostning for Bergen Skole at ordinere oc Fundere, at bygge, hielpe oc
forfremme.

Hvad kunde I Bisper, Præster oc Prælater; I Laugmænd, Borgemestere oc
Raad; I Fogder oc Skriffvere, ia saa mange der haffuer Freqventerit i denne
Bergens Skole, huad Ære, huad Loff; oc Berømmelse, huad Tacksigelse ere I
hannem vel schyldige, som hafuer indstiftet oc anrettet den Bolig, det Sted, huor
I baade i Guds Fryct oc allehaande Wiisdoms Begyndelse ere optuctede oc
oplærde? Bør I icke ævindelig med største Roes saadant ihukomme, oc bede at
Gud hans Siæl i de Himliske Boliger derfor vil glæde oc fryde?

[Anden Part. Den anden Bog. Det Ottende Capitel.](#)

Om Bergen, Skolis Indkomme, eller Huad Fromme
oc Gudfryctige Guds Børn i fordom Dage Haffver
lagt der til.

Der Bergen Skole vaar nu saaledis anordnet, oc funderet, som sagt er, aff
Velermelte welbyrdige Mand M: Gieble, oc i bæste Maader effter den Tids
Leylighed forsuiet med Rectore, oc nogle Colleger; haffuer ey alleene hand, men

Created at 10/6/2010, from URL:http://www.nslnorge.no/visning/NSL_Beyer_Oration_tekst.html
oc hans Effterkommere Bisperne med Synderlig Affection været bevogne den at
forfremme.

Oc derfor huer effter sin Tids leylighed lagt Wind paa at forhværfue det, hvor
wed den i Længden oc tilstundende Tider kunde blifve ved liige.

I Besynderlighed haffuer de Aar 1575. paa hvilcken Tid saare faa deris
Wngdom tid Skolerne fremholt, hvor offuer Mangel paa dennem her i Riiget vaar
stoer, som Gud udj hans Meenighed, Kircker, Skoler oc Politien kunde tiene,
ladet sig være angelegen, saadant for hans Ma: da regierende Konning Friderick
den Anden høylofflig Ihukommelse, at giffue tilkiende.

Hvilcken oc aff sær Kongelig Gunst oc Naade den med et sær beneficio
begaffuede, som til. 12. Persoener Aarligen til Kost oc Wnderholdning skulle
uddeelis

[Anden Part. Anden Bog. Det Femte Capitel.](#) 1.

Hvilcke Skolemestere der haffuer været i Bergen
Skole siden Reformationen.

Erick Loss indsæt aff Hæderlig oc Welbyrdig Mand M: Gieble Aar 1537.

Søren Pedersen, tillige med SognePræst.

Jacob Madtzen fød i Kiøbenhaffn. Hans Fader vaar Klocker i Roskilde
DomKircke.

Blef opskicket effter M. Giebels Begiær aff D. Palladio, oc effter 5 Aars
Forløb: Skolemesters Embede blef Sognepræst j Jndvig 1552. Siden til
Domkierchen i Stadanger, hvor hand oc endelig blef Biscopens sufraganeus.

Haagen Lauritzen Baccalaureus artium kom fra / Kiøbenhaffn 1550. oc bleff
kaldet at være Skolemester; Forestod samme Bestilling i 4 Aar til 1554. da
resignerede hand oc drog til Trundhiem. Om disse 4 er tilforn vitløftigere talt.

Peder Simensen Cragius en Raadmands Søn i Bergen aff Adel, kom i hans
Stæd 1554, oc vaar Skolemester til 1557. Da begierede hand aff Welbyrdig Mand
Christopher Walckendorp, Phanøe, Birckeland oc Aarestad Sogn, huilcke tilforn
laae under Slotz Skrif- fuerne, oc besynderligen Phanøe Sogn, oc vilde hand da
hafue blefuet baade Skolemester oc Sogne-Herre; Mens Christopher
Walckendorp ville det icke tilstede; Thi resignerede hand Skolen, oc beholt

Created at 10/6/2010, from URL:http://www.nslnorge.no/visning/NSL_Beyer_Oration_tekst.html
Phanøe med sine Annexer blef der hos som før Canonicus Bergensis, et bonorum
Communium Procurator. M: Gieble holt hannem til Studim i nogle Aar, tillige
med hans Forældre, hand drog ned da mand skreff 1548, oc kom hiem igien
1552.

M: Absolon Petræjus Bejer Noricus fød i Sogn vdi Skirdal; der Her Peder
Simensen haffde resignerit bleff aff Welbyrdig Christopher Walckendorp
substituerit udj hans Sted. (Thi der vaar den Tid ingen Bisp. M: Gieble vaar nysen
død samme Aar 1557.) oc vaar hand Skolemester udj to Aar til 1559. endog hand
tilforn vaar blefuen Lector 1553. Thj hand som følger, vaar nogle gange baade
Rector oc Lector.

H. Jøren Ericksen kom effter hannem, oc vaar Skolemester udj it Aar til 1560.

Hemmingius Hemmingij Due fød i Sundhordalehn aff got ærligt Folck, paa
Møderne aff Teiste Slecten, oc hans Fader tiente Bisperne i Pavedømmet: Gick
først i Staffvangers Skole, siden i Bergen i Haagen Larisens Tid, oc mens han
hafde et got ingenium, holt M: Gieble hannem til Studium i Kiøbenhaffn i nogle
Aar. Kom siden effter denne forrige, oc betiente skolen udj it Aar til 1561. til
Paaske Tider, da resignerede hand, oc bleff Byskrifver, huor der handlis nneere
om hannem.

Første Part. Den Tredie Bog. Det Femte Capitell.

Om Borgemestere oc Raad, naar de ere indkomne,
sampt Byfogder oc Byskrifvere oc huo de haffver
været. Om Byskrifverne, som inden forermelte Tid
haffuer været, och ieg haffver kundet vdfritte.

Henning Henningsøn Due bleff aff Raadet Vdkaaret til Bye-
skriffuer effter Aar 1561. Vaar fød i Ryfylckie i Norge aff got ærligt folch, till Møderne aff
TeysteSlechten: Hansz Fader hafde tient Bisperne i Pavedømmet, gich først i
Staffvanger Skole, och siden i Bergen under Haagen Lariszen, och schickede sig
well: haffde et got ingenium, hvorføre och S: M: Gieble holt hannem ude till
studium i Kiøbenhaffn i nogle Aar; Der Hand kom hiem igien effter M: Gieblis
død, bleff hand aff Doctor Jensz Skelderup forehiulpet till scholemesters
Bestilling i Bergens Latinsche Skole och forestoed den 1 Aar. Sagde den saa aff,
fordj Hand med sine Discipler iche Vell kunde stemmis, 1561, och da bleff

Byschrieffver. Hand bleff i denne bestilling Noget forandret udj sine førrige moribus etc. Och endelig Kom i V :Lyche med en Hollænder Guldsmæd paa Torffvet, Hvilchen Hand stach ihiel 1564 den 27 Junij och deroffuer bleff fængsligen anholdet paa Slottet, indtill hand endelig bleff med Liffvet benaadiget aff Øffrigheden; Mens 1566 døde Hand aff Pesten, och bleff begraffuen paa Sandeid.

Første Part. Den Fierde Bog. Det 16 Capit. Om den Skick oc Vandel

Huad sig anlanger paa nærværende Tid, deris Skick oc Vandell, er den nu som Nat oc Dag, imod den de haffde i fordom Dage; Da vaare de hengiffne till Vbluelig Løszactighed oc Vtieerlighed; Men nu findis den icke saa obenbare eller saa megen; Da Vaare de oprørske, Blodgierige oc Vregierlige; Mens nu ere de stille, frædelig, oc Øffrigheden Vnderdanige.

Thj effterat den reene oc rætte Religion oc Guds klare oc bare Ord, er kommen paa Fode, oc Guds Aand ved Ordet haffver opfyldt Hierterne, ere Sindene oc gemytterne blødgiorde oc spægede effterhaanden aff Guds Kierlighed oc den Christelige Ærbarhed.

Huor til oc de retsindige Guds Ords Tienere, oc Nidkiere Prædickantere, som skiærpede Loven for dennem oc viste dennem den rette Vey storligen haffver hiulpet.

Jbland hvilcke S. M. Gieble den første Evangeliske Bisp icke vaar en med de ringeste. Thj der hand fornam den store Tryghed i atskillige Synder oc Laster vden nogen / Blufærdighed; Hand saae den Vudsigelig Slemmen oc Demmen Druckenskab oc Fyllerj; den VChristelige Had oc Vræde; misgunst oc Manddrab, som gick i Svang; den Vblu oc Vmenniskelig Løssactig / hed oc Vkyskhed; som i Byen oc mæst paa Contoret aff Garperne bedræffvis; oc der hos at saadant enten icke bleff straffet, eller oc om det bleff straffet, da ickun paa pænger, huoraff Øffrigheden hafde sit, oc der offver haffde Medhold med Æhebræckere, Mørdere oc røffvere, Ligesom de vaare deris Venner oc Slectninger til, eller oc kunde mæst giffve pænger. Da icke alleene beklagede hand saadant væ- modelig. Men hand tit oc offte skræff S. Doctor Peder Palladium till, som vaar Biscop udj Kiøbenhaffn

Created at 10/6/2010, from URL:http://www.nslnorge.no/visning/NSL_Beyer_Oration_tekst.html
paa den Tid, at hand saadant for hans Kong: May: vilde andrage, paa det dog
denne forargelse maatte bortagis oc forhindris.

Doct: Palladius skræff en gandske Bog derom imod Bryggen hvilcken hand
forskickedede till M. Gieble, Som lod forsamle Oldermendene, Achteinerne oc de
Tydske Prædikantere, oc lod samme Bog læse for dennem paa Kiøbmandstuen,
oc truede dennem, at hun skulle præntis paa atskillige Tungemaal, Paa det deris
Løszactighed Vijde i andre Land skulle kundgiøris, der som de icke vende sig fra
Saadanne groffve Synder; Det hialp da saa meget, at Kiøbmændene bleffue da
siden iche saa gamle paa Contoret, som de gjorde i Pavedømmet. Thi der da
vaare graahærdede Mænd, som lefde all deris / Tid ud J Skørleffnet, oc hulde det
for ingen Synd.

Ja S. M. Giæble formanede oc de Tydske Prædickantere, at de flitteligen ville
prædicke Catechismum; Hvilket Her Johan til Vor Frue: H. Christopher Mitius til
S. Morten oc H. Melchior till S. Halvard flitteligen gjorde.

Oc paa det hand kunde disz flittigere optende dennem til Vind- skibelighed i
deris Embede, gick hand jdeligen til deris Prædicken, oc haffde med sig Bøger oc
Bleck, udj hvilcke hand skræff oc exiperede deris Prædicken.

Der de gode Mænd fornumme saadan hans Ydmyghed, flittighed oc
Vindskibelighed for Guds ære, opvacktis de oc til Flittighed i deris Embede, oc
begynte at prædicke Catechismum med stor Hæfftighed oc Alvorlighed. De
Tydske Kiøbmænd søgte oc flitteligen Prædicken, oc mand kunde mercke, at
deris Prædicken gjorde Fruct.

Her Johan prædickede en Dag Catechismum oc strøg Oldermænden oc de
Achteiner ret ud oc lærde dem Huorlunde de skulle optucte det vnge Blod, som
kommer oc sendis Hid fra Tyskland oc icke giffve dennem forargelige Exempler
till Synd, Guds Fortørnelse oc Straff; Oc sagde end ydermeere: Du Oldermænd;
Du Achtein est icke Værd, at du skalt beklæde den Stoel, du staar udj der som du
icke gjør dette.

[Anden Part. Den Første Bog. Det Første Capitel.](#)

Om Kirckerne oc Closterne, som fordom haffver
været udi Bergen, oc endnu ere.

24. St: Olufs eller Graabrødris Kircke oc Closter, som nu er DomKircken oc Bispegaarden, haffver altid været staaende, hvor den endnu findis, oc aff dens Bygning oc store Weegesteen kand fornemmis, at haffve været en kostbar oc hærlig Kircke tillige med Closteret. Det blef indviet Aar 1301, af Bisp Nerva paa S. Philippi Dag.

Den afbrænte Aar 1463, oc siden stod til nedfalds, besynderligen den foreste Deel af Kircken, saa at den vaar saa got som fordærfvet baade paa Tag oc Muur. Thi Munckene ville iche bygge paa Kircken, oc Almuen vaar iche nu saa villige, at hielpe til Kirckens Bygning, som de før gjorde, oc en Part aff dennem skrabede tilsammen hvad de funde i Closteret, oc droge aff Riget dermed. Muuren imod Skolen stod til Nedfald, saa / mand nøddedis at sætte store Støtter der under, paa det den iche skulle falde ud. Muuren til Bispegaarden vaar oc udfalden, som vel endnu paa den nederste Part kand fornemmis.

Der M: Gieble den første Evangeliske Bisp, som før holt til vdi Munckeliffs Closter, effter dens ruin oc Affbrændelse hafde vdkaaret Closteret til sin Residentz, oc det ved det offverblefne Træværck aff Munckeliff forbedret, saa at hand kunde nu boe der udj, hafde hand synderlig Lyst oc Behag at forbedre denne Kircke, oc derfor først satte store Støtter vnder den Nørre Side af den mod Skolen, at iche Muuren skulle falde ud, oc paa den Syndere Side til Bispegaarden lod hand betække den med Bord, hvilcket oc saaledis forblef i mange Aar.

Der vaar ingen Rente til den, oc Raadet med Borgeriet ville intet hielpe til Bygningen, derfor blef hand foraarsaget, at skriffve Kong: Ma: til om nogen Hielp til Kirckens Bygning, oc bekom først den Beskeen aff Salig Konning Christian, at hvis JordeGods Bisp Oluff haffde kiøbt for sine egne Pænger, det skulle ligge til DomKirckens Bygning.

Men der Thore Ruth, som da vaar SlotzHerre det forstod, skræf hand Kongen til, oc M: Gieble fick it Bræff fra Ko: Ma: at Graabrødre Kircke skulle iche kaldis lenger Graabrødre, mens Domkircke, oc at Landsby Præster oc Kircker skulle være forplictete til at gifve saavel Cathedratium til denne forordinerede Domkircke, som til den gamle der stod paa Canichebierget.

Men førend M: Gieble bekom denne Beskeeden af Ko: Ma: bekostede hand mange Pænge paa Kircken af sine egne Pændinge, hand holt Oluff Snidker, oc

siden alle hans Sønner Oluff oc Johannes hos sig heele Winteren igiennem, paa det de kunde bygge oc flij Choret.

Hand haffde oc en Snidker hos sig heed Niels Hanssen fød udj Nagskoug i Laaland, hand lod oc forskriffve Tømmer oc Bord til Tag, oc lod bygge Taget paa nedre Kircken, som hafde det best behoff, oc siden lod hand nedbryde Muuren mod Skolen, som stod til Nedfalds, oc lod den opmure igien ved en Muurmester heed Odis Skotte, hvilcken oc vdhug det S. Hansis Billede, som staar i Muuren, oc skiede dette 1548.

Effterat Kircken vaar tacht, begynte hand at lade bygge paa Taarnet 1553, oc vaar Oluff Liffson Mester derforre, hvilcket bleff bygt effter S. Oluffs Kirckis Torn j Amsterdam. Den som affrissede Taarnet fick en Golt Gylden for sin W-mage; det samme Taarn kostede mange Pændinge, M: Gieble hialp fast till aff sine egne Pendinge, meere end it tusend Berger Gylden.

Gaff hand oc Kircken i Testamente alt det som hun vaar hannem schyldig, hand lod oc male de Taffler paa Læret som er fæste til Weggen.

Hand lod oc forskriffve et statteligt Seyerværck, som kostede 100 Dr. oc forskreff Smeden hid ved Naffn Carnelis, oc gaff hannem aarlig Løn for hand stillede Wærcket, oc forbedrede hvis der kunde fattis paa, hand med Christopher Hvitfelt lod oc forskriffve aff Holland en stattelig SeyerKlocke, som endnu hang i Taarnet 1571.

Hand lod oc sætte den Kiste hos Kirckedørren, i hvilcken der samlis Almisse til fattige HuusArme, oc andre.

Hand lod oc pannele Choret, oc holt der til 2 Snedkere som vaar Oluff Liffsen oc hans Broder, oc holt hand dem en Høst oc Winter paa sin egen Kost, hand bekostede oc selff Wognskud, oc lod ald anden Tilfang til, forvden de 20 Wognschud som Christopher Hvitfeld gaf der til.

Hand lod oc forbedre Sacristiet, kalckede det inden til, oc skifftede det vdj to Parter; den eene til Liberiet, den anden til at læse udj, eller oc at høre Ecteskabs Sager, oc holde Synodum vdj.

Hand baade gaff, skienckte oc kiøbte der herlige Bøger til, som mand endnu kunde see der 1571. som kostede mange Penninge.

Hand forskreff oc firekandtet smaa Steene aff Skotland til Kircke Gulffvet,

Hand lod oc hver Fredag en Tid lang vddeele Allmiser, vdi Kircken lod hand giøre it Skab neder ved den vestre Kirkedør, der aff toge de Brød oc andet til de Fattige.

Hand lod oc forskriffve aff Bræmen it skjønt Positive Hvilcket endnu 1571 brugtis i Domkircken, oc iche alleene Positivet, men end oc Personen ved Naffn Niels Moegensen, effter / dj hand fornam, at hand haffde naturlig Tilbøyelse til Musicam fød udj Hietland, oc holt hannem der til Lærdom et gandsche Aar igiennem, oc noget meere, indtil hand vaar fuldkommelig vdlærd paa Orgelværck, oc hand forbedrede sig saare vel der vdi, saa at hand iche hafde udj den Bye sin Lige.

Saa vel oc hærlike lod denne Salig Herre M: Gieble bygge, forbedre, oc med al Fornødenhed forsørge itzige Domkircke, til at prædicke oc lære Guds Ord udj, oc at administrere de Hellige Sacramenter, hvor til den oc siden tiente, oc vaar da alleeniste Kircke, saa meget nu er opad Gulfvædet.

Hvor aff vi seer huor nidkier denne Welbyrdige Mand S: Mester Gieble haffver været for at forfremme Guds Ære oc Lære, oc hvor meget got hand haffver beviist itzige Domkircke; oc er værd at saadant hannem til stedtzevarende Berømmelse ihukommis.

Om Graa Brødris Closter, som nu er Bispegaarden.

Til denne Graa Brødris Kircke hørde i gamle Dage ocsaa deris Closter, / som Aar 1301 blef viet af Bisp Narve paa Philippi Dag, oc / som nu er Bispens Residentz, oc vaar bygt aff Steen, med atskillige murede Kieldere oc Wærelser, under oc offven, oc en deel store Stuer aff Træ.

Det samme, effter lang Tids Forløb, som det aff Munckene blef brugt, er affbrændt 1463. oc siden iche stort actet eller forbedret af dennem.

Der nu Salig M: Gieble vaar blefven Biscop, oc BispeResidentzen paa Communit, aff Her Eske Bilde vaar ødelagt, disligeste Munckeliff aff Thore Ruth opbrænd oc forstyrret, hvor M: Gieble da hafde Bispe Sæde. Haffver hand ladet forflytte alt det Træværck, som i Munckeliff Closter stod tilbage, ind til dette Graabrødris Closter, oc sat det paa de igienstaaende Muure, paa den foriste Deel mod Gaden, oc saaledis tillaffvet de gamle Wærelser, at hand der udj kunde boe

Ko: Ma: Ordinantz liuder vel, at Residentzen til Bispen aff Kongelig Middel schulle opbyggis, oc holdis ved lige; / Jche dismindre haffuer den S: Mand iche villet besverge hans Mayestæt der med, men af sin egen Aarlige Løn oc Patrimonio, med stor Bekostning opbygget Bispegaarden.

Er saa denne gamle Munckernis Bolig bleffuen til en Biscopelig Residentze, ved Guds synderlig Providentz, effter en Gudfryctig oc from Munchis Spaadom, som mange Aar tilforn, end oc i Pavedømmet sagde, at der først skulle skee en Forandring paa Religionen oc Lærdommen; dernæst skulle de stattelige Bygninger paa Commuet bag Slottet nedbrydis, tillige med Bispegaarden oc DomKirchen, som skulle forflyttis ind til de Graabrødris Kircke oc Closter, oc endelig at Bergen skulle forgaa oc sænckis, for de store Synder, oc den v–blu W–kyskhed der bedræffvis. De tvende Ting ere sandfærdig scheede. Gud være os oc vor Stad naadig, omvende vore Hierter fra Synden til Sig, oc lad os iche vndgielde vor store Offvertrædelse oc W–gudelighed, for sin v–endelig oc Faderlig Barmhiertighed, oc voris Allerkeriste Frelseris dyre Wærdskyld oc Fortieniste. Amen.

Der vaare oc andre fromme Mennsker, iblant andre Hustru Marine, Borgemester Jon Thomæsens Ecte Hustru, som tit sagde til M: Gieble, mens hand endnu vaar udj Munckeliff: flytter ichun ind til os, thi ieg veed visselig, at i endnu kommer at boe vdj Graabrødre, førend i døer, hvilcket oc som det sagdis, scheede.

Mester Gieble vdj sin sidste Alderdom lod end iche aff at forbedre Bispegaarden dette Graabrødris Closter / med en Winter Stue, som end stod 1571. oc der til lod forskriffue en statzelig Kachelovn, med hærlige Billeder aff Passionen, oc mange Førsters Waaben; her hos sig glædende, at hand paa sin Alderdom hafde faaet saa behagelig en Stue.

Hand lod oc anordne en saare skøn Have baade til FructeTræer, Wrter oc Blomster, huor udj hand hafde sin besynderlig Lyst, oc der til lod forskriffve alle slags Træer aff Tyskland, saasom Wintræer, Ebletræer, Pæretræer oc Kirsebærtræer. Hand holt en Mand ved Naffn Adrian fød i Flandern, alleene for Wrtehavens skyld, oc gaf hannem oc hans Hustrue (som vaar S: M: Gieblis Kock) deris runde aarlige Løn.

Denne Wrtegaards Mand laae om Sommeren udj Haven, oc voctede hende, oc hafde god Opsiun om Winteren at Wrterne ey forginge. Ja hand haffde saadan Behagelighed til Wrter, oc forvndrede sig paa Guds Godhed oc Nærværelse der udj, oc talede hæderlig oc viselig der om, saa at, saa tit hand enten drog i Visitatz eller vaar hiemme, da tog hand altid Herbarium med sig, oc naar hand fant nogle Wrter, (thi hand vaar vindskibelig til at opsøge dennem, oc vilde vide hvor mange slags Wrter her kunde findis i Norrig at voxte, saavelsom i de andre Lande oc Riger) da lagde hand dennem i Wrtebogen hos hver Wrtis Figur.

Hand hafde oc stor Lyst til et Wintræ, som hand hafde, oc endog Windruerne kunde iche moednis her for den stackede / Som- mers skyld, da tog hand dog de v-modne Windruer, oc hang dennem offver sit Bord, oc lod fremmede Folck see, at Windruer kunde ocsaa voxte i Norrig. Men strax hand døde, forvisnede Wintræet, ligesom det ville haffve sørget, for hans Død.

Saa hærlig vaar Bispegaarden den Tid tillaffvet oc vaar at ynsche den saa siden vaar blefven holdet ved lige; Men (disvær) den er Tid effter anden siden igien forfalden, oc nogle ganger afbrænt.

Absalon Pederssøn Beyers *Oration om Mester Geble* er lastet ned gratis fra bokselskap.no